

Trimiterea foaiei acesteia la teritorul zonei strategice este permisă prin ordinul minist.

II. évfolyam. 23. szám.

Cluj (Kolozsvár), 1922. június 10.

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Feljelős szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

TELEFON: 2-37. SZÁM.

Tiszta magyar választókerületek.

— Sándor József üdvözlete a sepsi-kerület választóinak. —

Kedves székely testvéreim!

Hála Istennek, győztünk! Sok akadállyal és nehézséggel bár, de győztünk.

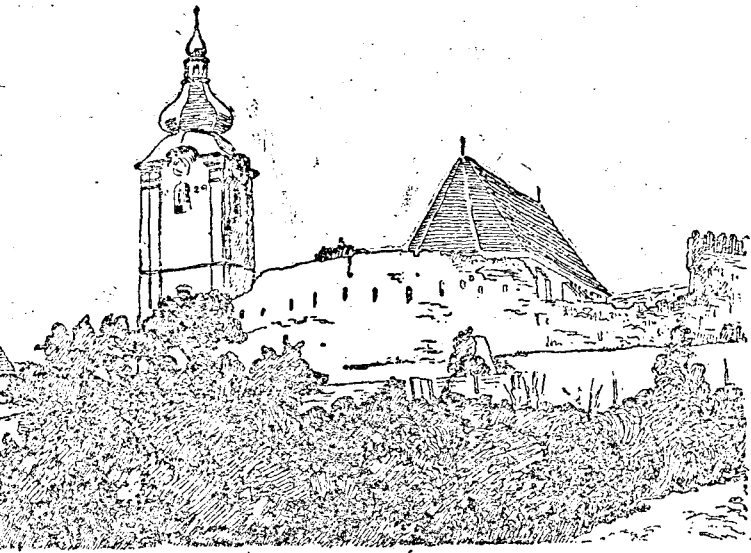
A Magyar Szövetség zászlója fenn lobog!

A sepsiszentgyörgyi és sepsi járási választókerület jogos tagjainak tulnyomó többsége megoszlás nélkül megmutatta, hogy él kebelében a magyar érzés, fajszeretet, elméjében a

nemzeti gondolat és egész lényében a fennmaradás és fejlődés erkölcsi akarata.

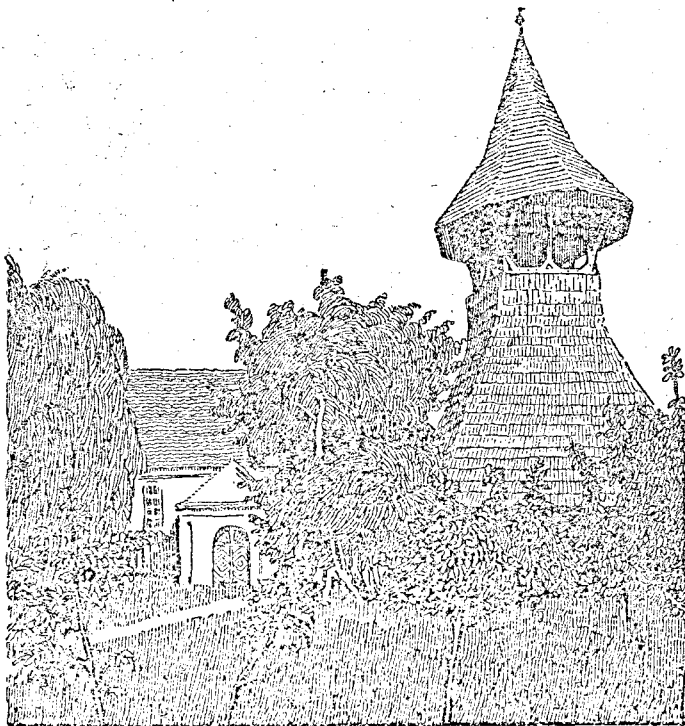
Ez alkalommal minden bíralattól tartózkodva, az ügy nevében köszönöm a hűséget, egyetértést és összetartást s hogy a törvényt és erkölcsi kötelemeket, a vezetők és bizalmi férfiak körül, részünkről mindenben lelkiismeretesen megőriztük és megtartottuk. Mert ezen az uton van az élet, virágzás, siker és a jövő.





SEPSISZENTGYÖRGYI RÉGI REF. TEMPLOM

Egyénileg is Isten áldása a jókon és az igazakon! Én erőt meritek e szereretből és folytatom az igazságos munka és jogos küzdelem utját, a melyen az emberiség, a szülőföld és fajom érdekében jártam egész életemben. Együtt maradunk és azért nem bucsuzom, csak egyszerűen kezet szorítok.



A. SEPSI-KÁLNOKI UNITÁRIUS TEMPLOM ÉS RÉGI FATORNYA. A. XVI. SZBOL

Üdv a magyarságnak s szerencse és bol-

dogság a tisztességes és becsületes emberek általam elismert egyetlen társadalmi osztályának!

Tisztelettel:

Sándor József

a kerület megválasztott képviselője.

Képeinkhez.

Képeink a festői háttérű *Sepsiszentgyörgy látképén* kívül régi, történelmi emléki templomokat mutatnak be. Egyik a *sepsiszentgyörgyi régi templomkastély*. Ott fekszik a szép székely város mellett, az Ott hegylépcsőjén. Kétségkívül helyén állhatott az a régebbi első templom is, mely védőszentje nevével a városnak is névadója lett. A város külsőben már 1332-ben jelentékenyebb hely. Minden valószínűséggel Zsigmond király alatt, a XV. század elején nyerte városi kiváltságát s II. Lajos királytól kapta vásárjogát. Templomát 1547-ben Daczó Pál építtette újra. Templomkastélya a közeli szász templomkastélyok példájára a török és moldvai beütések ellen védelmül épült. A Bodzán betört tatárhad 1658 augusztus 24-én ostrommal bevette s 1661-ben újra 900 at hurcoltak rabságba a város lakóiból. A templomot az 1802 i nagy földrengés megrongálta s ekkor átalakították. Ma a reformátusoké s legrégebbi épülete a Székelyföld e népes és jelentős városának, melyben a Székely Nemzeti Múzeum és a református Székely-Mikó kollégium a magyarság művelődésének két mérhetetlen értékű intézménye.

Sepsikálnok (Háromszék m.) *unitárius temploma fatornyával* egy vallásos perlekedés eredménye. Ebben a faluban Apafi Mihály uralkodása idején 1666-ban a templom fölött a reformátusok és az unitáriusok összekaptak. A fejedelem biztosokat küldött ki, hogy az épületet az ország akkori törvényei szerint a népesebb félnek ítéljék oda. Az ügy évekig elhúzódott s mikor végre 1673-ban a számlálást végrehajtották, 25 ref. bérfizető férfival szemben 32 unitáriusi találta. A templom mégis a reformátusoké lett s így építették az unitáriusok 1674-ben a mostani egyszerű templomukat, mely gyönyörű művészeti kincseket őriz menyecsofestményében és festett karzatában. Ezekről az a hágyománny, hogy a régi templomból kerültek át, azonban miatáik és izléstük a mai templommal egykorra vallanak. Finom érzékkel épült a templom mellé a szép fatorony is, melynek művészi alakján kívül érdekessége, hogy vas alkalmazása nélkül készítették. Az unitárius püspöki vizsgálati jegyzőkönyvek egyike úgy emlékezik meg róla, hogy 1781-ben építették.

Gyönyörű emlék e templom szószék-koronája is, melyet bözödi Fülöp Dániel székely asztalos-mester készített 1782-ben. Az ily emlékek mind régi műveltségünknek, fajtánk jó izlésének bizonyítványai. Dicsőségeink és büszkeségeink. Őrizzük kegyelettel mindenütt, ahol az idő megkímélte azokat s adjuk féltő gonddal utódaink őrzetelbe is, mert ezek is tanúi és fölmérői küzdelmeinkben tett nemzeti életünk értékének.

Üzenet Magyarországról.

Sok derék szellemi munkást adott Erdély Magyarországnak. Ezek közül való *Jancsó Benedek* is, aki Háromszéken született, iskoláit Csíksomlyón, a kolozsvári és bécsi egyetemeken végezte.

Legújabbán egy hozzáintézett felszólításra elmondta véleményét: hogy jelen helyzetében milyen utat kell követnie a Romániához csatolt magyarságnak? Figyelmeztető szavait szükségesnek tartjuk megszívlelésül olvasó közönségünk figyelmébe ajánlani, mert komoly, tudományos képzettségű embertől jön, aki életének javarészét az erdélyi nemzetiségek és épen a románság politikai helyzetének tanulmányozásával töltötte. Az ilyen komoly helyről jövő szóra hallgatni kell.

De örömmel közöljük e véleményt azért is, mert egészben helyeslését látjuk benne annak a magatartásnak, amit lapunkban eddig is követtünk és irányadónak tartottunk.

Jancsó Benedek egy újságirónak a következőket mondta:

— A magyarság helyzete Erdélyben lényeges változást az utóbbi hónapokban egyáltalán nem szenvedett. A parlamenti aktivitás tulajdonképpen csak akadémikus jellegű kérdés. A magyarság sorsa nem a román parlamentben dől el, hanem az erdélyi városokban és falvakban. Minden attól függ, mekkora lesz a magyarságnak az ellenálló ereje kulturális és gazdasági téren. Éppen azért a leghelyesebb dolog lenne az erdélyi magyarságra nézve, ha mennél kevesebbet foglalkoznának a politikával.

— Az erdélyi magyarságot szervezni kellene a *faluban társadalmilag és gazdaságilag és közművelődésileg: falusi hitel és termelő szövetkezetek alkotása, kisgazdakörök, olvasókörök, továbbá magyar felekezeti iskolák fentartása által.* Egyáltalán a magyar nép gazdasági és kulturális erejének fejlesztése egyetlen eszköz, amellyel a magyarság, különösen ott, ahol szemben a románsággal kisebbséget képez, sorsát biztosíthatja. A szervezkedés tekintetében példát vehet az erdélyi magyarság az ottani szászoktól, akiknek legnagyobb ereje gazdasági és kulturális szervezkedésükben van.

— Ami a székelységet illeti, azoknak a helyzete sokkal kedvezőbb, mint az ugynevezett erdélyi vármegyei magyarságé, amely kisebb-nagyobb nyelvszigetekként elszórva él a románság között. A tömeg nagyobb ellenálló ereje és a román elemektől való elszigeteltsége megvédelmezi a székelységet az olyan közvetlen hatástól, amely a magyar nyelvszigetek lakosságára épen ezen közvetlenségénél fogva lassan, de mindig károsan fog hatni.

— Az erdélyi magyarságban 1919. január elseje óta társadalmi különbségek nincsenek. Mindnyájan román uralom alatt szenvedő, elhagyott magyarok. Fel szokták hozni, hogy a nagybirtokos osztály — a régi magyar társadalom e konzervatív rétege — akar kizá-

rólagos vezetője lenni az erdélyi magyarságnak, mint volt a múltban. Nagybirtokos osztály talán van még ezidőszerint Erdélyben, de a román agrártörvény kezekedik róla, hogy ilyen osztály többé ne legyen.

A jövőben az erdélyi magyarság vezető elemét nem a társadalmi, vagy vagyoni helyzet szabja meg, hanem az a munkásság, amelyet az erdélyi magyarság védelmében ki fog fejtetni. Így tehát világnézeti, felfogásbeli különbség akadályul nem szolgálhat arra, hogy az erdélyi magyarok egyetértően és közösen védekezzenek azon áramlat ellen, amely velük szemben, — épen azon körülmények folytán, hogy mint nemzeti kisebbség uralom alá jutottak — mindig ellenséges és fenyegető lesz. *Ami minket, Magyarországot magyarjait illeti, nagy hiba volna, ha be akarnánk avatkozni az erdélyi magyarok belső ügyeibe.*

— Mi nem ismerjük az ő válságos helyzetüket, mi nem tudjuk, hogy konkrétan adott helyzetnek megfelelően hogyan kell nekik minden egyes esetben cselekedniük.

— A mi kötelességünk velük szemben nem lehet egyéb, mint ügyüket a külföld előtt állandóan és kitartóan, de tapintatosan képviselni, mivel ezt ők maguk nem tehetik, állandó és okos propagandát üzni azért, hogy Európa közvéleménye rákényszerítse a román állam kormányfőit, hogy a párizsi békekötésben biztosított nemzeti kisebbségi jogokat — maguk egész teljességében — megadják az erdélyi magyarságnak. Hogy ezeket a jogokat egy autonóm Erdély keretében adják-e meg, vagy központositottan kormányozott Nagyromániában, az tulajdonképpen ránk nézve egészen indifferens.

KÜLFÖLD

A hágai konferencia kilátásai.

A genuai tanácskozások egyébként meddők maradtak, csak egy új konferencia tervét tudták világra hozni. Ez a terv sem igen mutatkozik életrevalónak. A franciák, akik a genuai kibékülést is megakadályozták nagy bizalmatlanságot tanúsítanak a Hágába összehívott szakértői értekezlet ellen. A megjelenésüket ugyanis olyan feltételekhez kötik, amelyeket Oroszország már Genuában is visszautasított. Franciaország első feltétele az, hogy Oroszország a magántulajdon elvételéért adjon kártalanítást, ismerjen el minden államadósságot. Ezeknek a teljesítése az egész szovjet-rendszer megtagadását jelentené s így aligha teljesíti a mai orosz uralom.

Orosz csapat-összevonások. A lengyel kormány hivatalos jelentést adott ki, amelyben megállapítja, hogy a lengyel határmentén Minsk város köze-

lében, a gyszámú orosz lovasság vonul föl. Az orosz katonai vonatok egymásután érkeznek. A lengyel kormány is sürgősen fölemeli a hadsereg létszámát.

Gyanu Bulgária ellen. A genuai román delegáció egyik tagja úgy nyilatkozott, hogy a konferencia első napján az orosz küldöttség egyik vezető embere és a bolgár miniszterelnök megegyezést írtak alá, amelynek értelmében Oroszország elismeri Bulgáriának a román Dobrudzsára való igényét, viszont Bulgária az oroszoknak Bessarabiára vonatkozó jogát ismeri el. Erre a megegyezésre vezethető vissza, hogy Bulgária a menekült ellenforradalmi orosz tiszteket lefegyverezte.

Éhínség Dalmáciában. Dalmáciában, Ausztria egykori virágos tartományában éhínség van. A tartományi kormány már több ízben fordult a szerb kormányhoz, hogy a Dalmáciában dühöngő éhínség leküzdésére tegye meg a sürgős intézkedéseket. A dalmáciai állapotok napról-napra rosszabbodnak, mert a kormány ígéretei dacára mindeztideig semmit sem tett, hogy a lakosság súlyos helyzetén segítsen.

A dalmáciai tartományok földműves szövetsége most memorandummal fordult a kormányhoz, amelyben részletesen leírja az éhínség következtében beállott helyzetet. Már sok ember halt meg éhen, mert semmiféle élelmiszerhez nem tudott hozzájutni. A belgrádi sajtó éles hangon kikél a kormány nemtörődömsége miatt. A szociálpolitikai miniszter, akihez egyre érkeznek Dalmáciából a panaszok, azzal mentegetődzik, hogy a rossz közlekedési viszonyok miatt és az ország pénzügyi válsága miatt lehetetlen Dalmáciának nagyobb arányú segílyt nyújtani.

Olaszország támogatja Magyarországot. A budapesti olasz követ, Casignello herceg, Párisban járt és a jóvátételi bizottság olasz delegátusával tárgyalásokat folytatott a magyar jóvátétel ügyében. Amint a sajtó képviselői előtt kijelentette, Olaszország őszinte jóakaratot tanúsít Magyarország iránt és az antant többi államait is ilyen irányban igyekszik befolyásolni.

A szerbek háborus fenyegetése Bulgária ellen. A bolgár komitácák napról-napra megismélik Szerbiába való betöréseiket. A szerb kormány értesítette a belgrádi bolgár követet, hogy a betöréseket Szerbia nem hajlandó télenül nézni és attól sem riad vissza, hogy fegyveres megtorlással éljen.

A nép — kisebbségek nagy gyűlése Prágában. Fontos tanácskozás indult meg június 3-án Prágában. Azoknak az államoknak a képviselői jelentek meg itten, amelyeknek a lakosságában más nyelvű és más fajú nemzetek is vannak. Ezek a kisebbségek, amint a magunk példájáról megítélhetjük, nincsenek rózsás helyzetben és a tanácskozásoknak éppen az lenne a céljuk, hogy több megértést és jobb bánásmódot biztosítsanak a kisebbségek számára. Nemrégiben

Münchenben folytak le hasonló célú tanácskozások. Ezek során Magyarország több javaslatot nyújtott be az elszakadt magyarság érdekében. Hír szerint ezeket a javaslatokat Prágában érdemlegesen fogják tárgyalni.

Zita királyné tervel A szomorú özvegységre jutott fiatal eksz királyné Madeirából Spanyolországba költözött és itt hír szerint lebetegedése is megtörtént. Leány gyermeke született. Spanyolországból Svájcba készül telepedni és a trónért folytatott küzdelmet újra megkezdni. Pesti hír szerint közelebről levelet intézett Horthy kormányzóhoz, amelyben bejelenti, hogy magát Magyarország megkoronázott királynéjának tekinti és az elhunyt király jogait mindaddig gyakorolni akarja, amíg kiskorú fia, Ottó trónra ülhet. A levél megmozgatta az osztrák legitimistákat is, akik Bécsben plakátokon hívták föl a lakosságot „Ottó császár” nevenapjának megünneplésére.

Választások Magyarországon. A Bethlen-kormány által elrendelt választások nagyjában lezajlottak. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy az egységes kormányzó párt nagy többséget fog nyerni. A részletes eredményeket annak idején közölni fogjuk.

HÍREK

Királyi kegyelem. Mariora királyi hercegnő férjhezmenetele alkalmából a politikai bűnösök, katonavéségek elkövetői, a választási vétségek részesei ellen a bírói eljárást királyi kegyelemből beszüntetik. A széleskörű amnesztia-rendelet a hivatalos lapban már megjelent.

A budapesti árumintavásár. A nagy célhoz illő munkakésztséggel és mindent átfogó körültekintéssel folynak az előkészületek a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara rendezésében június 17-én megnyíló XIII. árumintavásárra. A rendezőség az Iparcsarnok csekély befogadóképességén úgy segített, hogy a kiállítási helyiségül szolgáló Iparcsarnok mellé új pavillont épített. Az idei árumintavásár ennél fogva két csarnokban lesz. De nemcsak a vásár terjedelmének a kibővítése új esemény az idén, hanem a külső rendezés is el fog útni az előbbiektől, amennyiben a rendezőségnek sikerült ehhez a munkához neves iparművészeink legjavának közreműködését biztosítani. Az árumintavásár 12 főcsoportra oszlik. Az Iparcsarnokban nyernek elhelyezést a külföldön is jó hírnévnek örvendő üveg-, porcellán-, majolika- és agyagipar termékei, a fejlett papír-feldolgozó, írószer- és grafikai iparunk készítményei, a mind nagyobb tért hódító textil-, bőr-, norinbergi, diszmű, játék- és faipari gyártmányok, a feltörekvő vegyészeti-, gyógyszer- és kozmetikai ipar változatos produktumai, az élelmiszeripar a maga sokféleségével és elsőrendű kvalitásával, a minőség és kivitel tekintetében a legkényesebb ízlést is kielégítő cipőipar összes kellékeivel, az iparművészet a külföldön is keresett alkotásaival. Ugyanígy kerülnek még kiállításra butoripa-

runknak a művészet határán álló remekei és tömegtermelésből származó, de anyagra, kidolgozásra és tartósságra nézve egyaránt kitűnő készítményei, a kosárfonóipar változatos cikkei, valamint az apróbb vas- és fémárak, finomabb praeciziós műszaki cikkek és készülékek. Az új csarnok a nehezebb iparok befogadását szolgálja. Itt helyeződnek el a nehezebb vas- és fémárak, a műszaki és elektrotechnikai ipar gyártmányai és a mezőgazdasági cikkek, a közlekedési eszközök, amelyek között megjelentek a fognak hatni a magyar auto- és motorcsónakipar kitűnő alkotásai, végül ugyancsak itt lesznek az építőipar anyagai, kellékei, a gyors és olcsó építkezés különféle módjai és az építkezéssel szervesen kapcsolatos egyéb iparágak készítményei bemutatva.

Az ipar és kereskedelem irányában helyeselhető megértési tanúsító módon kapcsolódik bele ebbe a munkába a magyar kir. postaintézmény is, mely a vásár alkalmából külön hullámbélyegzőket fog alkalmazni, amely nemcsak a hatásos propagandának lesz kiváló eszköze, hanem különlegesség lesz a bélyeggyűjtők nézőpontjából is.

Egészen természetes, hogy a vásárra érkező külföldiek olcsó és mégis kényelmes elszállásolását máris biztosította a rendezőség. Abban a meggyőződésben vagyunk, hogy az utóbbi időben nagy lendületet vett magyar ipar ennek a nagy körültekintéssel végzett szervező munkának segítségével méltóképpen fog kiállni a külfölddel és ha figyelembe vesszük azt, hogy a magyar áruk ára jóval alatta van a világparitásnak, amely körülményt kell hogy idevonja a jobb valutájú államok kereskedőit, a vásár anyagi sikere biztosítottak látszik.

Az unitárius hívek egysége. A területi változások az unitáriusok tekintélyes számát elszakították a kolozsvári központi vezetőségtől. A Magyarországhoz szakadt eklézsiák száma kevesebb, semhogy belőlük újpüspötséget lehetne alakítani. Ferencz József unitárius püspök tárgyalásokat folytatott a román kultuszminiszterrel aziránt, hogy a magyarországi unitárius hitközségek a kolozsvári püspökség kötelékében maradhassanak. A miniszter megígérte, hogy az ügyet a magyar kormány-nál diplomáciai uton fogják rendezni.

Aki tisztán látta a jövődőt. Még mindig folyik a vita: ki idézte föl a világháborút? Az eddigi kutatások megállapították, hogy a központi hatalmak politikusai között egyedül Tisza István gróf ítélte meg helyesen az erőviszonyokat s ebből kifolyóan teljes hévvel ellene volt a háboru megindításának. Ezt az igazságot hangoztatta Czernin gróf külügyminiszter és Konrad vezérkari főnök is. Ujabb bizonyítékokat sorakoztatott föl egy Bajorországban lefolyt bírói tárgyalás, amelynek a szakértői megállapították, hogy Tisza István gróf mindenképpen el akarta háritani a háborus veszedelmet és dip. omáciai uton akarta megfenyíteni Szerbiát. S Tiszát a pesti gaz orgyilkosok mégis azon a címen lötték le, hogy ő volt a háboru okozója. Vértanuk sorsa!...

Az aradi gimnázium sorsa. Megemlékezünk arról a sérelemről, amely az aradi katolikus gimnáziumot érte. Nyilvánossági jogát megvonták és az érettségi vizsgálatok tartását is eltiltották. A sérelem orvoslása céljából Glatfelder Gyula csanádmezei püspök küldöttséget vezetett a közoktatásügyi minisztériumba. A miniszter ígéretet tett, hogy a gimnázium munkáját nem

fogja meggátolni. Aradon mozgalom indult meg, hogy az állami gimnázium számára elvett épület helyett újat emeljenek. Erre a célra már nagy adományok folytak be.

Ítélezés a határátlépés ügyében. Azok fölött, akik az ország határát engedély nélkül átlépték, ezideig a hadbíróóság ítélezett. A határátlépőkben ugyanis kémelet sejtettek és fokozott szigorúsággal bántak el velük. A hosszas gyakorlat azonban meggyőzte a hadbíróóságot, hogy a kémkedés olyan kevés, hogy nem érdemes azért külön bírói szervezetet fönntartani. A határátlépés ügyében, mint egyéb kihágási ügyekben ezután a polgári bíróság fog ítékezni.

Tüntetés egy magyar szobrász-művész mellett. Svédország fővárosában, Stockholmban nagyszabású magyar kiállítást rendeztek, amelyet az uralkodóház tagjaitól elkezdve a legelőkelőbb társaságok keresnek föl és bámulnak meg. A kiállítás egyik estélyén egy híres svéd festőművész előadást tartott a magyar művészetről. Megemlékezett Fadrus Jánosról, a kitűnő magyar szobrászról is, akinek főműve a kolozsvári Mátyás-szobor. Az előadó svéd művész eimondotta, hogy Fadrusnak egy másik remek művét, a pozsonyi Mária Terézia-szabrot a csehek rendőri segédlettel összetörték. A svéd közönség hatalmas tüntetésben fejezte ki felháborodását az elvadult rombolás ellen.

Megszűnt a vasuton a negyedik osztály. A mai óriási vasuti jegyárak mellett nagy szükség volt a negyedik osztályra, amelyen a szegény munkásnép utazott. Június elsejével a negyedik osztályt a román államvasutak összes vonalain beszüntették. A szegény utazóközönség ezután a harmadik osztályra szorult, amelyen a jegy kétannyiba fog kerülni, mint amennyibe a negyedik osztályon került.

A hadikölcsön ügye Csehországban. Benes cseh miniszterelnök egy képviselő interpellációjára kijelentette, hogy a hadikölcsön-kötvények ügyét a legközelebbi minisztertanácsban letárgyalatja és még a tavaszi ülésszak folyamán dűlőre juttatja. Mikor oldják meg ezt a kérdést végre nálunk is?

A postatakarék-betétek sorsa. A magyar és román posták között sok vitás ügy vár megoldásra. Ezek között egyike a legfontosabbaknak az a kérdés, hogy a magyar postatakarék betéteit, amelyek még az impérium átvétele előtti időből származnak, milyen arány-kulcs szerint fogják kifizetni a Romániához szakadt betevőknek. Az ügy végleges rendezésére a tárgyalások hir szerint még ebben a hónapban megindulnak.

A felekezeti iskoláért. Azokat a fáradozásokat, amelyek a felekezeti iskola fenntartását s így a magyar kultúra fejlődését munkálják, nagy örömmel jegyezzük fel. Ugy látszik, a küzdelem sikerrel folyik olyan helyeken is, ahol a magyarság amugy is nehéz harcot vív lételéért. Legutóbb Beszterce városából vettük híret a magyar összetartásnak és a nemzeti érdekekért folytatott önrelel munkálkodásnak. Iten május hó 21-én műsoros estélyt rendeztek, amelynek tiszta jövedelme 2613 leu volt. Csupán a felülfizetésekéből 1000 leu folyt be. A jövedelemből a helybeli róm. kath. iskolát fogják gazdagítani egy szép könyvtárral. A szereplők közül kiemeljük Etédy Erzsikét és Sch. Bartha Máriaát, akik a *Cigány* népszínmű szerepeiben arattak zajos sikert. Mészáros Kálmán erdőmérnököt lelkesen megtapsolták népdaláért. Az *Esernyő alatt*, a *Tűcsök és hangya*

játékosai iránt csokrokkal fejezte ki elismerését a közönség. Sok tapsot arattak a Szobalány című vigjáték szereplői is, akik közül Pinyá Jolánt és Dálnoki Gizellát emeli ki tudósítónk. Tömlő János tanító és neje a gyermekek énekszámának betanítása körül szereztek érdemet. Jankó Oszkár zenekara ezuttal is tetszésre játszott. Az iskolai könyvtár megszerzése körül Sch. Bartha Mária buzgólkodik, aki a szép műsoros estély rendezése körül is háláraméltó munkát végzett.

A Bukaresti Magyar Királyi Követség Kolozsvári Utlevél Kirendeltségének hivatalos órái felek részére délelőtt 8-tól délután 1/2 óráig. A kirendeltség székhelye Cluj—Kolozsvár, Central—Központi szálloda I. emelet 3. ajtó.

A magyar mozdonyvezetők visszavétele. A közlekedésügyi miniszter olyan értelmű rendeletet adott ki, hogy az eskü megtadása miatt szolgálaiukból elbocsátott magyar mozdonyvezetőket írják össze és az újabb alkalmazás elbírálása céljából személyes adataikat Bukares-be terjesszék fel.

Sósvizes bárcák. Torda város tanácsa felhívta a sósvizet igénybevenni óhajtó közönséget, hogy sósviz hordására feljogosító bárcát váltsanak. A sósviz árát a kincstár állapítja meg.

Papirkosár. (Indig Ottó könyve.) Szellemes írók mindig megtalálják a helyes formát, hogy a nagyközönség elé juttassák szellemi termékük legbecsesebb kincseit. Így találta meg Indig Ottó is a formát, az eddig újságokban megjelent humoros apróságainak megjelentetésére könyvalakban; „Papirkosár”-nak nevezte el a könyvét, mert az első megjelenés alkalmával az újságokkal együtt tényleg papirkosárba kerültek a jóízű humorral, csattanó szellemességgel megírt apróságok. A könyv címlapján egy papirkosarat látunk, melyből üde virágok nőnek ki. Találó illusztráció. Virágokként nyúlnak ki az Indig cikkei a papirkosárból és az életük is a virágéhoz hasonló: bájjukkal, kedvesgüggel, frissességükkel gyönyörködteinek. Ezek is virágok: egy élénk megfigyelésű, finoman disztíngváló és gazdag invencióju szellemnek a virághajtásai. Az egész könyv nem világrengető történetekből tevődik össze, hanem a szürke élet egy-egy jelenetéből. De éppen ez a művészet. Nagy dolgokról mindenki tudna köteteket írni, de a parányi egyszerűségeket kiemelni a mindennapiság szürkeségéből, ide kell az invenció, az írói művészet és a finom meglátás. Indignak pedig meglátásai vannak. A legegyszerűbb dologban is észreveszi a fonákságot, az ötletes, humoros élt, amit aztán ügyesen tud összetömöríteni. Ez a könyvnek a főjelessége. Helyesen tette Indig Ottó, hogy cikkeit könyv alakban is megjelentette, legalább maradandóbb életet biztosított nekik. A könyvet csinos, izléses kiállítással a Minerva R.-T. adta ki. Ara 15 lef. Olvasóközönségünknek nagyon ajánljuk a jóízű humorral megírt könyvecskét. Sok élvezetet fog benne találni mindenki. (F)

Az újságok nehéz helyzete. A román hivatalos lap közelebről közölte a kereskedelmi miniszter rendeletét a papiros új áráról. Az ár persze jóval magasabb, mint eddig volt. Ehez járul a nyomdai árak küszöbönálló emelkedése, meg a postadíj megnövekedése. Nem alaptalan az az aggodalom, hogy ezek a kedvezőtlen változások a lapok helyzetét válságossá fogják tenni.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLELET

Hogyan segíthetünk a gyümölcsfák terméketlenségén?

Lapunk 18. és 20. számában Dr. Nagy Endre és Dr. Szörnyü Béla urak már foglalkoztak e csaknem kimeríthetetlen gyümölcsstermesztési témával. Nem fogják tőlem sem zokon venni, ha véleményemmel értékes cikkeiket kiegészítem s én is hozzájárulok ahhoz hogy b. olvasóink minél tisztább képet alkossanak e tárgyról.

Teljesen egyetértek a cikkíró urak azon utasításával, hogy trágyázással, legfőbbképpen mesterséges trágyákkal (foszfor, kálium) a gyümölcsfák termését fokozzuk, de, hogy a fák a trágyázás dacára teremni is fognak, nem kezeskedem róla. Hogy mi okból, az alábbiakban már régebben megírt cikkem kivonata ad választ.

Mikor egy gyümölcsfát elültettünk, vagy egy fát átültöttünk és a megeredést biztosítva látjuk, szeretnők már rajta a gyümölcsöket és látni. Törpe, gula alakú fáknál a termés hamarabb is mutatkozik, mivel ezek olyan vadonoszokra vannak szemezve (körténél, birsalmánál: doncin, paradicsomalma stb.) a melyek kevés, nem túl elágazó gyökérzetet fejlesztenek, a korona is annak arányában fejlődik s így okszerű, rendszeres metszéssel a termőrügyeket is hamarabb kifejleszthetjük. Míg a magas törzsű fáknál, ahol a metszés csak az első években (alakító metszés) lehetséges, 10—15 esztendői is kell várni míg azokon lényeges gyümölcsök mutatkoznak. Gyakran előforduló jelenség azonban, hogy még ennyi idő után is, évek hosszú során keresztül egy-egy fa nem akar termőre fordulni foszfor és káli trágyázás mellett sem, pedig, ha jól megvizsgáljuk a fa ép, erős, egészséges növéssü. Míg esetleg a mellette lévő ugyan azon talajban lévő, vele egykorú, nálánál kisebb, beteges fa annyi termést hoz, hogy alig bírják tartani ágai. A legtöbb gazda türelmetlenségében, tudatlanságában rendszeren kivágja az ilyen fát, tűzre teszi s így több évi fáradozása, várakozása kárba megy.

Hogy ezt a terméketlenséget mi okozza, arra nézve tudnunk kell a fa élettanából annyit, hogy a fa teste három rézből áll, ugymint: a fa, hánacs és a kettő között lévő osztódó szövetből. A faszövet hivatása az, hogy a fa legkisebb gyökereivel (hajszálgökerek) a földből felszívott táplálékot a levelekbe irál-

lisa, ahol azok áthasonulnak (földolgozódnak) és a már áthasonult tápanyag a hánccszöveten át a gyökérbe visszakérül. Az osztódó szövetnek pedig rendeltetése, hogy folytonosan osztódva befelé a fa, kifelé a hánccszövetet s így a fa vastagodását képezze.

Hogy a gyümölcsfa teremjen, a lombzatnak annyi feldolgozott tápanyagot kell tartalmaznia, hogy a leg-szükségesebb szervek: fa, lomb, gyökér táplálásán kívül a termőrügyek, virág, gyümölcs kifejlődésére és meg-érésére is jusson belőle. A gyümölcs-fának addig kell fejlődnie, amíg a szükséges szerveit, már elegendő mennyiségben kifejlesztette s csak ezután fog termőre fordulni. Csakhogy amíg ez elérkezik, ahhoz nemely fánál vagy fajtánál (Ponyik) néha 20—25 esztendő is kell, addig pedig csak mint kádásaink vannak. Ezért, hogy korábban hasznunk is legyen az ilyen későn termőre induló fánál, mesterséges eljáráshoz kell nyulnunk. Valami olyat kell cselekednünk, hogy a fa levele és gyökere közti tápanyag szállítást megzavarjuk. Megkell akadályoznunk, hogy minél kevesebb tápanyag vándoroljon vissza a gyökérbe s minél több tápanyag maradjon az ágakban, hogy ezzel a termőrügyek kifejlődését és vele a gyümölcsstermést elősegítsük.

Tanulatlan kertészekedők, nagyon durva módon igyekeztek ezt elérni azzal, hogy a fa törzsén sebeket ejtettek, a hánccszövetet egy darabon körülajtották stb. Ezek az eljárások előbb-utóbb csak rosszra vezetnek, rákosodási, gombásodási stb. betegségeket s igen gyakran a fa elpusztulását idézik elő. Sokkal ajánlatosabb és célravezetőbb eljárás az, hogy a fa törzsén, annak koronája alatt, egy ugynevezett *termésövet* helyezünk el. Ez abból áll, hogy a terméketlen fára vas-tag dróttal igen szorosan, körös-körül egy 5—6 cm. széles cink, réz, vas, vagy pléhlemezt erősítünk. A lemez széleinek 5—6 cm. távolságban, 1—2 centiméter mélységig bevágottaknak kell lenniök, hogy a fa vastagodásával a lemez inkább kihajoljon, semhogy a

fán addig marad, míg egy pár év múlva a fa annyira nem vastagszik, hogy a hánccszövet a termőgyűrűre nem kezd borulni. Ekkor ezeket az öveket levesszük és vékonyabb törzsű terméketlen, vagy kevésbé termő fákra alkalmazzuk.

Ezt az eljárást már mintegy 15 éve alkalmazzák és mindenütt kedvező eredményt értek el, anélkül, hogy az a fa épségére káros hatással lett volna.

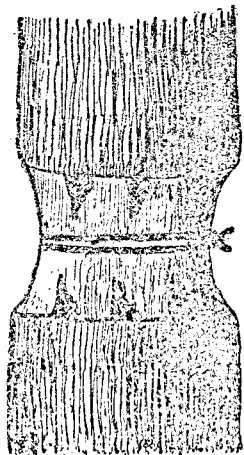
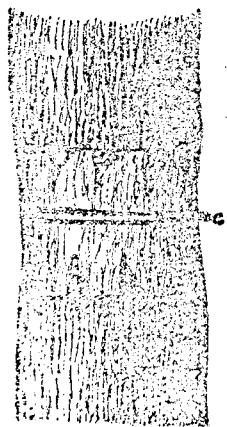
Természetesen a szűség-s trágyázás még a termőöv használata mellett se maradjon el, mert ha a talajból a nélkülözhetetlen növényi tápláló anyagok foszfor, kálium, nitrogén, mész, magnézium, kén és vas — közül egy is hiányzik, akkor a termésövel sem érünk célt. A két eljárást egyesítve kell használni, mert csak így fogjuk tudni a terméketlen fákat termésre kényszeríteni.

(Ábra magyarázat: I. Termőöv az elhelyezés első évében II. Ugyanaz 2—3 év múlva.)

P. Nagy Sándor
kertészeti intéző.

Ismét megváltoztatják az állat-kiviteli rendeletet. Amint a szakemberek előbb megjósolták, az az állatkiviteli rendelet, amely 30—50%-nyi állatmenység átszolgáltatását követelte a marhakereskedőktől, a gyakorlatban sehogy sem válik be. Sem a falu, sem a város érdekeit nem elégíti ki. Hír szerint a kormány az állatkivitel teljesen szabaddá akarja tenni, de azzal kívánja korlátozni, hogy hatalmas összegű kiviteli vámot ró a szállítványokra. Ezzel szemben egy másik felfogás azt hangoztatja, hogy az állatkivitel teljesen be kell tiltani, viszont a nyersbőr kivitelét szabaddá kell tenni. Az állam a nyersbőr kivitelébe aligha megy bele, mert az országban is nagy a bőrszükséglet.

A bor-termelés kilátásai. A kiviteli rendelkezések megnehezítették a bornak idején való értékesítését. A borkészletek a kapcsolt területeken nagyon fölszaporodtak. Az idén is bőtermés ígérkezik, ami sürgetve követeli, hogy a termelő a régi készletektől megváljék. Ezt az is megnehezíti, hogy a szomszéd államok magas vámokat vetnek a kivitelre kerülő borra. A munkás viszonyok egyre hátrányosabbak a termelőre nézve. A legfőbb ideje volna, hogy a kivitel tekintetében a kormány komoly lépéseket tegyen. Hír szerint Csehországgal közelebbről egyezség létesül nagyobb mennyiségű bor átvételére nézve. Ezzel a mai nyomaztató helyzet bizonyos fokig mégis megkönnyülne.



hánccszövetbe bevágódjon. Így a lefelé törekvő táplálék áramlás nagy mértékben csökken. A termőöv a

Hanemann-rács lecsiszolt széllel újra kapható. Az összes méhészeti felszerelések. Kiváló szürke tenyész anyaméh. „Kezdődy”-féle hidegen folyó oltóviasz békeminőségben újra kapható

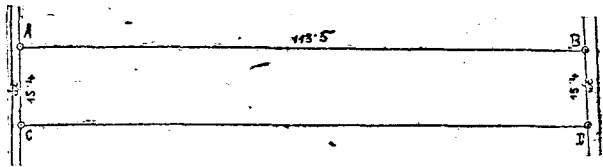
Ozierzon méhésznél

Nagyvárad, Teleky-utca 32.

A földmérés esetei.

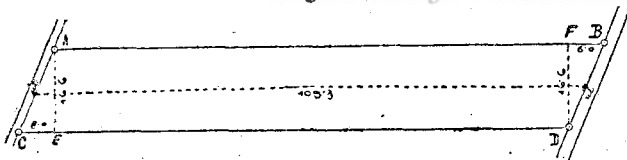
Területszámítás.

Az alábbiakban ugyanazon hét tag területének a kiszámítását fogjuk tárgyalni, melyeket előzőleg vázrajzoltunk.



Egy számú vázrajzunk bizonyítja, hogy a tag mértani alakja téglány. Területének kiszámításához ismernünk kell a hosszt és szélességet, mert a két adat szorzata adja a területet. Mértanilag úgy mondjuk, hogy alap szorozva magasság. Betűkkel jelezve $T = a \times b$. T) jelenti a területet; a) az alapot, rendszerint a tag hosszabbik oldalát; b) a magasságot.

Magasság alatt mindig az alapra merőleges hossz értendő. Ha összehasonlítjuk az 1. és 8. sz. rajzokat, azt látjuk, hogy a mérési adatok teljesen azonosak. Ez azt bizonyítja, hogy az ily alaki részletek vázrajzolásához ugyanazon mérési adatok szükségesek, mint a területszámításhoz: Lesz tehát: $T = a \times b = 113.5 \times 15.4 = 1748 \text{ □-öl} = 1 \text{ hold } 148 \text{ □-öl}$.



Kettő számú vázrajzunk igazolja, hogy a tag alakja ferde (téglány rombold). Ha továbbá egyenlő hosszú az FB és CE vonal, akkor egyúttal egyenlő hosszú az AB és CD mesgye is, miért is a területszámításhoz felhasználható akár egyiknek, akár a másiknak hossza. A terület számítása ugyanaz mint az előző:

$$T = a \times b = 109.3 \times 16.6 = 1814 \text{ □-öl} = 1 \text{ hold } 214 \text{ □-öl}$$

Ha azonban az FB és CE vonalak nem volnának egyenlők, akkor ez azt bizonyítaná, hogy az AC és BD utmenti szélességek nem párhuzamosak, vagyis, hogy AB nem egyenlő CD vonallal. Ilyenkor tehát sem az egyik, sem a másik mesgyét mérjük, hanem ezeknek középhosszát. A középhosszt adja a két magasság felezőpontjait összekötő egyenes, kihosszabbítva az útig.

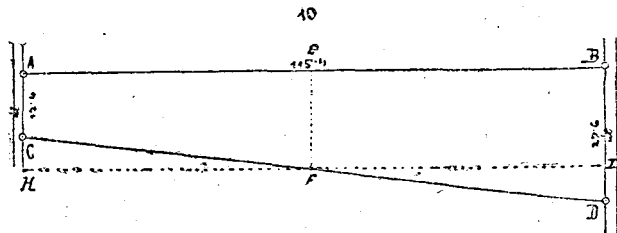
Ha meg akarnánk győződni, hogy a középhosszt jól megmértük-e, akkor megmérjük a két mesgye hosszát is. Ezeknek összege osztva kettővel adja a középhosszt.

Pl. A középhosszt 114.0 öl hosszúnak mértük. Az egyik mesgyét 112.4, a másikat pedig 112.6 ölnek

mértük. Lesz, tehát a középhossz $112.4 + 112.6 = 225$; osztva kettővel 112.5. Vagyis középhosszunk jó. — Ha eltérés mutatkoznék, a mérés megisméllendő.

Itt egyben rá akarok mutatni arra a nagy különbségre, mely fennáll a részlet utmenti ferde merőleges szélessége között.

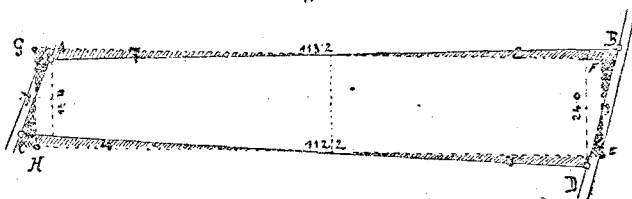
A 9 sz. rajzon a ferde szélesség 17.8 öl. A hozzá nem értő ennél fogva a következő területet számítaná: $T = a \times b = 109.3 \times 17.8 = 1945 \text{ □-öl} = 1 \text{ hold } 345$. Szóval a tudatlan 131 □-öellel nagyobb területet számítana.



Három sz. vázrajzunk mutatja, hogy a tag utmenti szélességei merőlegesek ugyan az egyik hosszanti mesgyén, de különböző hosszúak. Az ily alaku részlet mértani neve trapéz. Ennek területét megkapjuk, ha az alapot megszorozzuk közép magasságával. A közép magasság nem egyéb, mint a két utmenti magasság összegének a fele, vagyis: $12.4 + 27.6 = 40.0 = 20.0 \text{ □-öl}$.

Képlettel: $T = a \times \frac{m+n}{2}$ (m) az egyik, (n) a másik magasságot jelenti). $T = 115.4 \times \frac{12.4 + 27.6}{2} = 115.4 \times \frac{40.0}{2} = 115.4 \times 20.0 = 2308 \text{ □-öl} =$

1 hold 708 □-öl. Ezen eljárásunk helyességét rajzilag is kimutathatjuk. Ugyanis a BC és BD magasságok középvértékét mutatja az EF vonal. Mi tehát egy olyan téglányt alakítottunk, t. i. az ABHI-t, melynek területe egyenlő az ABCD trapézzel. Mert a HCF háromszög területe, melyet hozzászámítottunk, éppen akkora mint az FDI háromszög területe, melyet levágtunk.



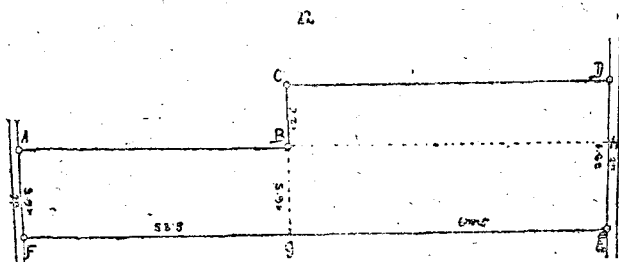
A 4. szám alatt vázrajzolt terület mértani neve trapezoid. Az ily alaku tagok területének kiszámításához a közép magasság és középhossz ismerete szükséges. A középhossz nem más, mint a két hosszanti mesgye összegének a fele. Ha az egyik hosszanti mesgye a) másik b); magasságai pedig m) és n) akkor lesz:

$$a + b = 113.2 + 112.2 = 225.4 = 112.7 \text{ öl}$$

$$m + n = 15.4 + 24.0 = 39.4 = 19.7 \text{ öl}$$

Képlettel: $T = \frac{(a+b)}{2} \times \frac{m+n}{2} = 112.7 \times 19.7 = 2220 \text{ □-öl} = 1 \text{ hold } 620 \text{ □-öl}$.

Figyelve a rajzot itt is megállapítható, hogy az EFGH téglány területe megegyezik az ABCD trapezoid területével. Ugyanis az 1. sz. elvágott háromszög területe egyenlő a 2. sz. hozzászámítottával; a 3. levágott egyenlő a 4. hozzászámítottal; ugyanígy az 5. 6. és végül 7—8 számokkal jelöltek.



E tag területét kétféleképpen számíthatjuk:

1. ABFG és CDGE téglányokból, vagy
2. AHFE és CDBH téglányokból.

1.

$$T = a \times m = 53.5 \times 16.5 = 883 \text{ □-öl.}$$

$$T = a \times m = 64.5 \times 29.1 = 1877 \text{ □-öl.}$$

$$\text{Összesen } 2760 \text{ □-öl} = 1 \text{ hold}$$

$$1160 \text{ □-öl.}$$

2.

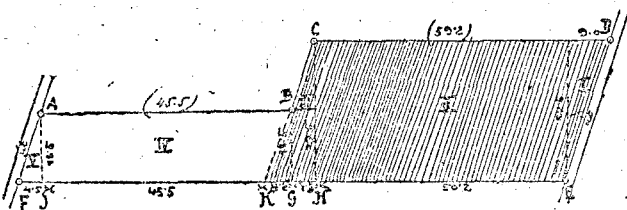
$$T = a \times m = 53.5 + 64.5 \times 16.5 = 1180 \times 16.5 = 1947 \text{ □-öl}$$

$$T = a \times m = 64.5 \times 12.6 = 813 \text{ □-öl}$$

$$\text{Összesen } 2760 \text{ □-öl}$$

$$= 1 \text{ hold } 1160 \text{ □-öl.}$$

13



Mielőtt hasonló alakú tagok területének kiszámításához hozzáfognánk, teljesen tisztában kell lennünk, hogy az utmenti szélességek párhuzamosak-e egymással és a kiugró résszel? Ha igen, akkor csupán két ferde téglány területének a kiszámítása szükséges; ha azonban a méretek mást mutatnak, vagy ha akadályozva volnánk az összes itt jelzett mérési adatok megszerzésében, akkor 5 mértani alak együttes területei adják a keresett területet.

Jelen esetekben azt bizonyítják a mérési adatok, hogy az összes oldalak párhuzamosak, tehát a világosan hagyott és a beszafrózott alakokat kell csak számítani. Lesz tehát:

$$T = a \times m = 45.5 \times 13.5 = 614 \text{ □-öl}$$

$$T = a \times m = 59.2 \times 27.5 = 1628 \text{ □-öl}$$

$$\text{Összesen } 2242 \text{ □-öl}$$

$$= 1 \text{ hold } 642 \text{ □-öl.}$$

Ha akadályozva volnánk az oldalak párhuzamos voltát megállapítani, akkor kizárólag a vázrajzolásához beszerzett adatokból is számíthatjuk a területet, de hossz-

szadalmasabban és pedig a római számokkal jelölt mértani alakok összterületéből.

Háromszög lévén az első alak, meg kell jegyezni, hogy ennek területe éppen fele olyan téglánynak, mellyel egyenlő alapja és magassága van. Lesz tehát:

$$I. T = \frac{a \times m}{2} = \frac{27.5 \times 9.0}{2} = \frac{248}{2} = 124 \text{ □-öl.}$$

$$II. T = \frac{a \times m}{2} = 50.2 \times 27.5 = 1375 \text{ □-öl.}$$

$$III. T = \frac{(a + b)}{2} \times m = \frac{13.5 + 27.5}{2} \times 4.5 = \frac{41.0}{2}$$

$$\times 4.5 = 21.5 \times 4.5 = 97 \text{ □-öl.}$$

$$IV. T = a \times b = 45.5 \times 13.5 = 614 \text{ □-öl.}$$

$$V. T = \frac{a \times m}{2} = \frac{13.5 \times 4.5}{2} = \frac{61}{2} = 31 \text{ □-öl.}$$

$$\text{Összesen: I.} = 124$$

$$II. = 1375$$

$$III. = 97$$

$$IV. = 614$$

$$V. = 31$$

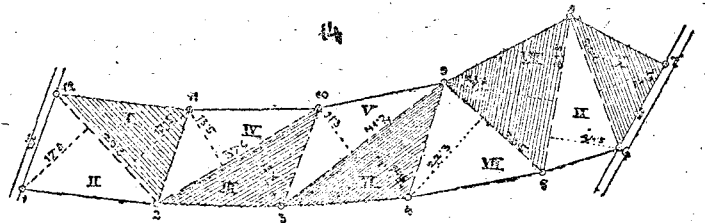
$$2241 = 1 \text{ hold } 641 \text{ □-öl.}$$

Fentivel szemben 1 □-öl eltérést az elhanyagolt tizednégyeszőgöleket adják.

Az eddigi esetek bizonyítják, hogy a vázrajzolásához szükséges adatok egyúttal a területszámításhoz is alkalmasak, a következő amazoktól teljesen eltérő, mert a vázrajzolás mérték a területszámításhoz egyáltalában nem használható.

A rendetlen alakú részletek vázrajza igen fontos, és elkerülhetetlenül szükséges, mert nélküle azt sem tudjuk, mit is kell voltaképpen mérni, hogy területet számíthassunk.

Mielőtt megkezdénénk a mérést, mindig meg kell előbb rajzolni a papíron azokat a háromszögeket, melyeknek együttes területe adja a keresettet.



E háromszögek kialakításához felhasználjuk a vázrajzolásához kitzöit és tényleg vázrajzolt görbületi pontokat. Jelen esetben 1-től 12-ig.

A 2. és 12. számú görbületi pontokat összekötő egyenes adja az I. és II. háromszögek alapjait. Ezen alapról az 1-re bocsátott merőleges adja a II. számunak magasságát, a 11-re bocsátott pedig az I. számuét. Ha tehát a 2—12 vonalat és a jelzett két magasságot megmérjük, kiszámíthatjuk a két háromszög területét, Ugyanígy a 2—10 mint alapja a III. és IV.-nek, a 12-re és 3-ra bocsátott merőlegesek mint

magasságok, és így végig pontosan úgy, amint azokat a mérést megelőzőleg megrajzoltuk. Valamennyi mérés után következik a számítás.



A csatolt részek husiparának helyzete.

Széleiben ismert dolog, hogy Erdély marhaállománya 25% kal nagyobb, mint volt békeidőben. Azt is tudjuk, hogy Erdély a békében is kivitte élőmarhájának jó részét: nyilvánvaló tehát, hogy ez a 25%-ában megjavult állomány ma sem kelhet el idebent, ennek most is külföldre kell kerülnie. A gazdaközönségnek nagy szüksége volna a kivitel teljes szabadságára, mert a gazdának minden érdeke az, hogy a mérhetetlen drága takarmányon kitevelt, vagy éppen jól tartott állata mentül jobb pénzen keljen el, hanem számításait nem találja meg. Az erős (jó valutájú) külföldi pénzen pedig könnyűszerrel mag lehet fizetni ezt a kívánatos árat. A kivitel teljes fölzzabadozása azonban a husárak emelkedését okozná, amit a hivatalnok- és munkásosztály érezne meg súlyosan. A helyzet tisztánlátásához vegyük csak figyelembe a mai árakat élőszuliban (Kolozsvárra vonatkoztatva) és vessük össze a hatóságilag megállapított mészárszéki husárral:

Élő marha kilója mészárszéki ár

a hus neme szerint

ökr (jobb minőségű)	14—16 leu	8—16 leu
ökr (gyengébb minőségű)	8—12 „	8—16 „
tehén (jobb minőségű)	8—10 „	6—12 „
tehén (gyengébb minőségű)	3—8 „	4—10 „
növendék (jobb) kicsontolva	6—10 „	8—16 „
növendék (gyengébb) kicsont.	4—6 „	6—12 „
szopóborjú	7—9 „	12—16 „
hussertés (80 klg.-ig)	14—17 „	20—26 „
hussertés (80—130 klg.-ig)	17—20 „	20—26 „
hízott sertés	25 „	20—26 „

Az összeállításból nyilván látjuk, hogy a belföldi fogyasztás a vágási korlátozások miatt a két legjobb állatminőséget, nevezetesen a jó állapotú hízott ökröt és a hízott sertést egyáltalán nem bírja el. Itt a mészáros csakis igen nagy veszteséggel dolgozhatna, ha arra adná fejét, hogy közönségét jó hussal lássa el. Az élőállat árának esését pedig éppen ezen a téren nem várhatjuk, mert számítási alapul a hizalásra fölhasznált mag egységárát, illetőleg annak hizási hozamát kell vennünk. Egy mázas kukoricadara pedig ma 400 leu, ezután pedig csak 17 kiló zsirhozam van, ha csakis

egészséges állattal dolgozik a hizaló; tehát a zsir magának a hizalónak már 23:41 leuban áll. Ilyen okok miatt a sertéshizalás ma — a kolozsvári állapotokból kiindulva — igen szomorúan áll Erdélyben. Kolozsváron sok sertéshizaló üzem van, melyekben egyszerre 5—6000, évente pedig 15—18,000 sertés hizott: ezek ma teljesen üresen állanak. Így ezen a téren a vágás korlátozása, az ármegszabás máris meghozta az áruhiányt és a legfontosabb közszükségleti cikkünknek a zsirnak hiányát, illetőleg jövidőre a további drágulását. Ugyszintén az elsőminőségű marha belföldi fogyasztását sújtó vágási korlátozás is meghozta máris a belföldre nézve a maga kárát. A fenti árösszeállításból láthatjuk, hogy a hízott ökröknek is föltétlen külföldre kell kerülnie, de vele megy a bőr és a faggyu is. Emiatt bőrgyáraink nem tudnak vastag talphoz anyagot beszerezni és azon gondolkodnak, hogy az ilyen munkára föl fogadott munkásaikat elbocsássák, hacsak nem mennek ki külföldre azért a bőrért, amelyet elevenen innen vettek ki.

A kormány az említett jó minőségű belföldi áruhiányokon új kiviteli rendeletével igyekszik segíteni. Ennek a rendeletnek értelmében csakis maguk a termelők kaphatnak másra át nem ruházható ill. el nem áruítható kiviteli engedélyt. A rendelet a külföldre szánt marha felét, a disznóknak pedig egyharmadát súly és migóság szerint elosztva belföldi fogyasztásra köi la. Kereskedőink a rendelet sok ága-bogával nem igen vannak tisztában, ez a magyarázata, hogy a marha-kereslet négy hét óta csökkenőben van és hogy a marha ára ebben a hónapban 4 leuval esett.

Az engedélyt a kereskedelmi és iparügyi miniszterium adja meg termelőknek, hizalóknak, vagy bejegyzett export kereskedőknek. Közvetlenül a miniszterhez folyamodnak akkor, ha szöveikezetük van és ez utján kéri a kivittel, vagy a vármegyei prefektura utján, ha egyenként folyamodnak a kivitelért. A kérvényben megjelölt állatmennyiség fele, illetőleg egyharmada fölött a miniszter rendelkezik olyképen, hogy a kivivőnek elrendeli, hogy ez azt a mennyiséget a kivitelre szánják megfelelő mennyiségben ennek, vagy annak a városnak közeles közfogyasztási célokra át bocsátani. Az illető város pedig az ökröt 4-től 6 leus, a tehenet 3-tól 5 leus, a juhot 4 leus, a sertést pedig 6—7 leus egységáron kell kifizesse. Így tehát papiroson a közönség jó minőségű hushoz és zsirhoz is hozzájut olcsó pénzen. Azért mondjuk: papiroson, mert majd a gyakorlat mutatja meg, hogy a vásári ár és a hatóság által az exportörnek fizetett ár közötti különbözetet hogy tudja a szállító a valóságban kivitt árun behozni.

A husipar föllendülését a miniszteri rendelkezések leginkább azzal korlátozzák, hogy megülik minden iparilag feldolgozott húsnevének; szalámi, sonka,

szalona, kolbász stb. kivételét. Pedig mennyiszer hangoztattuk már mi is e lap hasábjain: az állam első érdeke az volna, hogy mentül több munkáskezet foglalkoztasson idebent és a húst is átvigye az ipar értéknemesítő kezén s csak azután küldje külföldre; talán itt is lehetne a közfogyasztási kvótát alkalmazni.

Réthy Károly.

Iparosok gyülekezésének korlátozása.

Az ipari és munkás kérdések hiányos ismeretét és a jogok illetéktelenekre való bizását élénken jellemzi egy nagyváradai eset. Határonába esvén Nagyváradon a gyűlések engedélyezése még mindig rendőri és katonai engedélyhez vannak kötve. Míg a gyűlések engedélyezése körül a rendőrhatalóság részéről mindig dicséretes készséget tapasztal az iparosság, addig a katonai hatóság ridegen elzárkózik a jogos, méltányos és munkaadók részéről jövő kérések teljesítése elől. Így történelhetett meg az az eset, hogy míg a munkásszervezetek egy általános engedély alapján rendszeresen csak egyszerű bejelentés mellett gyűléseket tarthatnak és azon a polgárság zsebe és megélhetése ellen a drágaság fokozására irányuló törekvéseiket megvalósítják, addig a munkaadók ily általános érvényű engedélyhez többszöri kérelem és utánjárás mellett sem juthatnak s így sem magukat, sem a közönséget védelmezni nem tudják.

Szomorú, hogy kellő gazdasági érzés és közgazdasági ismeretek nélküli katonai emberek kezelik ezen jogokat, mert ezzel ismereteik hiánya folytán nemcsak az iparos vagy munkaadók helyzetét, hanem az egész ország összes polgársága és az államteher bírását veszélyeztetik.

MULATTATÓ

Székhely falukba száll a vágyam.

Tétova szemem mindig feléd néz,
Nyikó vidéke, bus Firtos alja,
Kétkedő ajkam mindig azt kérdi,
Vajjon a számat, fájó dallaim
Szülötte-vérem vajjon meghallja?

Szeretnék futva futni felétek
Esti órákon, ha rám száll a Gond,
Lázás homlokom hűsíteniétek
S a szívemet, melyre bánatot font
Az idők keze és a messziség.

Szeretnék haza, haza repülni
A kis falukba esti órákra,
Apák emlékit visszaidézni
S pipafüst mellett el-elmélázni,
Míg új hajnal hasad a határra.

Fáradt szívemre mákony volnátok
S ha szél zugna a tört ablakokon,
Bánatainkban egymásra lelve
Friss erő volna ez és biztatás
S vigasztalódnánk — testvér és rokon.

S. Nagy László.

A csoda-borju.

Nem is olyan régen és nem is messze élt egyszer egy ember, úgy hívták, hogy János. Hát ez a János olyan furcsa ember volt, hogy világeletemben nem evett mást, csak tejet, vajot, tejjelt, szóval tejueműt. A szomszédok mind azzal ijesztgettek, hogy ha tejjelénél egyebet nem eszik, az a szörnyű csoda fog vele történni, hogy egyszer csak szégyenszemre megborjuzik.

De János ezt nem akarta elhinni, s csak azért is tovább ette az irót s itta rá a savót. Egyszer János elment vadászni. Nagy tél volt. Vágyott egy farkasbunda. Amint ökeme az erdő közepébe ért, a bokáig érő hóban — ha hiszitek, ha nem — egy pár csizmát látott maga előtt. Ugy-e kitaláljátok? Bizony farkas ette meg a csizma gazdáját. Ezt abból tudom, hogy a lábszárak benne voltak a csizmában s úgy belefagytak, hogy nem lehetett azokat onnan kihuzni. Még János sem tudta, pedig próbálta.

— Az sem baj! — gondolta magában. — Majd otthon kiengednek a lábak. A csizmát hozaviszem. Az enyém úgy is lyukas. Ez a jóravalló bagaria éppen jó lesz nekem ünnepi csizmának! Azzal hóna alá kapta a talált portékát, s nagy örömmel ment hazafelé. Csak hogy hirtelen beesteledett, a falujától pedig még messze járt, elhatározta tehát, hogy a legközelebbi utszéli házhoz bekopogtat s kér majd éjjeli szállást. Ugyis csinált. Egy magányos házból világosság szűrődött ki. Bekopogtat. Hát az asztal körül tizen is ültek s éppen tejes puliszkát ettek. János köszönt mint ahogy illik és éjjeli szállást kért.

— Szívesen adnék kedves komám! — így szólt a gazda. — De annyian vagyunk, hogy számodra sem surgánk, sem takarók nincsen.

— Elhállok én a sütőkemence tetején is, Ugyis fázom. Jó lesz nekem ott. Párna lesz a két karom, kemence melege a takaróm.

— Hát ha a kemence tetején is elhálsz, maradjáltsz náunk éjszakára. Vacsorára is szívesen látnak! — szólt a jószívű gazda.

János megköszönte a vendégfogadást. Megevett egy tányér tejet, azután elálmosodva, kibaktatót a pitvarszobába s ráfeküdt a kemence lapos tetejére. A csizmákat maga mellé tette, úgy aludt el. Fáradt volt a szegény.

A házi gazda nemsokára kiment az istállóba, hogy utána nézzen, mit csinál a tehén? Hát bizony ihaj la! megborjuzott a kajjal! Na hogy a kis borjut ne vegye el az Isten hidege, behozta a gazda a pitvarszobába s ráfekette a kemence tetejére az alvó János közvetlen közelébe.

Hadd melegedjék a borjucska is.

Reggel felé — még alig virradt — felébredt János. Körülnéz. Hol van? Érzí, hogy valami melegegiti. Meggyujja a gyufát. Hát egy eleven borjut lát maga mellett. Se szó, se beszéd! Rémülten leugrik a kemence tetejéről. Kirohan a szobából...

— Jaj megborjuztam! Jaj megborjuztam! — s mintha szemét szedték volna, úgy iramodott ki a házból. Még a csizmákat is a kemence tetején felejtette.

Kis idő múlva a gazda legnagyobb fia felébred. Kíváncsian kimegy a pitvarszobába, hogy nézze meg a borjut, nincs-e valami baja?

— Édes apám! Édes apám! Jaj! győjjön ki gyorsan! — kiáltott fel rémülten a fiú, — Ez a borju az ördög cimborája... Ihol ni... megette éjjeli vendégünket. Csak a csizmája maradt meg... A szegény ember lába a csizmában van... Borszasztó!...

A család minden egyes tagja kirohant a pitvarszobába, hogy lássanak csodát!

Igaz a! Megette a beste állat! förmédt föl az apa.

— Bizonyosan gonosz lélek! ... Táltos bornyu! sipitozott az anya rémülten.

— Emberevő boszorkány!

— Lidércfajta!

— Agyon kellene ütni... mert még minket is megesz! — kiáltották össze-vissza.

— Üssük agyon! Üssük agyon! s mindegyik elővett valami gyűlölköző szerszámot, baltát, fejszét, kalapácsot, laskanyujtót, piszkafát, ki amit éppen talált... s persze kézen-közön agyonütötték a borjut.

-Ézalatt János haza érkezett. Haja szála még most is égnek meredt az irtózáttól. Megis fogadta magába szentül, hogy több tejfelét nem eszik, nehogy még egyszer megborjuzzék. Meg is tartotta fogadalmát, s ma is él, ha meg nem halt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

B. Károly. Árpád. A lapok szerkesztői üzenetei között sok okos tanácsot lehet olvasni, de jogi dologban véleményt mondani kizárólag a fél bemondása alapján olyasvalami, mint mikor orvosi véleményt kérnek levélben. Sok esetben olyan egyszerű dologról lehet szó, hogy a válasz biztosan jó. Más esetben azonban csak feltételesen lehet jó a válasz t. i. ha minden világosan van feltárva.

Önöknél a helyzet az, hogy atyjok háromszor nősült. Az I-ső házasságból származott 4 fiú, egy leány. A II-ik házasság válással szűnt meg, de ebből is származott egy leány.

A III-ik házasságból gyermek nem származott. Az atyjok elhalt s él a mostoha (III-ik feleség). A leszármazó örökösök az összes gyermekek s így a második ház-

ságból való is, hacsak le nem mondott Eszerint a 4 fiú és a 2 leány.

A III-ik feleség elvételekor meglévő vagyon nem lehet közszerzemény. Közszerzemény csak az a többlet lehet, ami a harmadik házasság alatt szerzett. Ennélfogva egy gyermekrész (1/7 rész) illeti a III-ik feleséget haszonélvezetül abból a vagyonból, amit az örök-hagyó I. és II. felesége idejében szerzett. Az özvegy a férj vagyonában benmarad haszonélvezőnek és ez a jog korlátoztatandó a lakásra és tartásra, mivel gyermekek: (leszármazó) örökösök maradtak.

A végrendelet, ha formailag jó, akkor köti az özvegyasszonyt.

A 4 fiú közül egy 1914-ben eltűnt. Erre lehet a törvényszéknél holtta nyilvánítást kérni. Azt kérje az eltűnt fiú felesége. A feleséget hitvestársi öröklés illeti, tehát a haszonélvezet 1/6 arányban engedendő, de ez részben összeütöközik a III. feleség haszonélvezetével. A mostoha — úgy látszik — már ügyvédnél járt. Mindenesetre a hagyatéki tárgyalásnál igyekezzenek megegyezésre jutni. Az özvegyasszonynak kár volna a végrendeletet el nem ismerni, mert nem biztos a közszerzeményre alapított fenyegetése, mivel 1908 előtt már 4 iga dolgozott. Az ő kis igénye hamarabb kárba mehet, mint a gyermekek öröksége. A II. feleség leányával, ha fellép, ki kell egyezni valami módon.

A II. feleségnek magának nincs igénye. Ilyen sokféle szempont mellett okosan járjanak el. A közjegyzőnél igyekezzenek mindenre kiterjedően magyar nyíltsággal felvilágosítást kérni. Kapni is fognak. Ez a válasz az erdélyi részekre nem vonatkozik az erdélyi részekben más az eljárás. Ezt azért jegyezzük meg, nehogy valaki tévesen felhasználja.

Olvassa a „Pásztortűz“-et.

Értesítő könyvecske

az elemi iskolák I—VI. o. számára kapható:

MINERVA

Irodalmi és Nyomdai részv. Társ.-nál
Kolozsvár, Mária királyné-utca 1 szám.
Ára 3.50 Leu. Tanítóknak 3 Leu.

Kolozsvári Takarékpénztár s Hitelbank Rt.

Kolozsvárt, Piața Unirii (v. Mátyás király-tér) 7. szám.

Alaptőkéje: 16.000.000 Lei.

Tartalékok: circa; 15.000.000 Lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron

— Affiliált intézetei: Torda-aranyosvári Takarékpénztár Rt. Udvarhelymegyei

T... Rt. Székelyudvarhely, és Bognár Erdélyi Kereskedelmi Rt.

a vasút állomás mellett.